

Nr 350.

Av herr **Friggeråker m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till statens bosättningslånefond.

I proposition nr 272 har Kungl. Maj:t lagt fram förslag om ändrade bestämmelser angående erhållande av bosättningslån. Ändringarna avse bl. a. höjning av bosättningslånenens maximibelopp och jämkning i bestämmelserna rörande bosättningslånenens användning.

Bosättningslån, som ursprungligen uppgick till högst 1 000 kr., utgår för närvarande med högst 1 250 kr. I betänkandet angående barnkostnadernas fördelning har befolkningsutredningen föreslagit, att maximibeloppet höjes till 2 000 kr. Som skäl härför anför utredningen främst, att den nuvarande högsta lånesumman icke räcker till för en tillfredsställande bosättning. Den under senare år inträdda prisstegringen har vidare medverkat till att bosättningslånen minskat i realvärde, varför en höjning är motiverad också ur denna synpunkt. Även syftet att motverka avbetalningshandeln vid bosättningen har varit vägledande för utredningen, när den föreslagit en höjning av maximibeloppet.

Åtskilliga av de myndigheter och organisationer, som yttrat sig över den föreslagna höjningen av bosättningslånenens maximibelopp, ha avstyrkt eller ställt sig tveksamma till densamma. Detta senare gäller exempelvis fullmäktige i riksbanken, som närmast velat begränsa lånemaximum till 1 800 kr., och flera av länsstyrelserna. Kooperativa förbundet avstyrker bestämt en höjning av bosättningslånenens högsta belopp från 1 250 kr. till 2 000 kr. Förbundets styrelse framhåller, att det visserligen är riktigt, att en allsidig bosättning svårigen kan åstadkommas med hjälp av 1 250 kr., men bosättningslånen böra skänka hjälp till bosättningen men icke sörja för dess totalfinansiering. Det är icke ägnat att stimulera sparande och sund förtänksamhet överhuvud hos den ogifta ungdomen, om bosättningslånen konstrueras så, att ungdomarna betrakta det som naturligt, att hela bosättningen skall finansieras lånevägen. Svenska slöjdföreningen, som dock tillstyrker befolkningsutredningens förslag, anför att ett högre belopp än 2 000 kr. icke är tillrädligt med hänsyn till önskvärdheten att begränsa skuldsättningen.

Som av ovanstående framgår, är betänksamheten mot en höjning av bosättningslånen stor på åtskilliga håll. Framför allt hänvisar man till olägenheterna av att skuldsättningen blir för stor. Man finner det därför överraskande, att

departementschefen föreslår en ytterligare höjning av bosättningslånen utöver vad befolkningsutredningen för sin del ansett lämpligt. Departementschefen anser, att bosättningslånens maximibelopp böra höjas till 2 400 kr. Till grund för denna sin uppfattning anför departementschefen, att den summa som befolkningsutredningen föreslagit endast räcker till en nödortftig möblering av ett rum och kök. Nu menar vederbörande statsråd, att eftersom han i en annan proposition som målsättning för bostädernas utrymmesstandard satt två rum och kök, böra bosättningslånen höjas därefter.

Motionärerna kunna för sin del icke finna, att departementschefens skäl för en höjning av bosättningslånen till 2 400 kr. äro bärande. Detta skulle för de unga familjerna medföra en skuldsättning, som kan komma att pressa dem flera år framåt. Det bör dock framhållas för de giftasvuxna ungdomarna, att de böra själva, med de goda inkomster de som regel ha, spara till den kommande bosättningen. Det bör vara det allmänna angeläget, att detta kraftigt understrykes liksom att bosättningslånen är en hjälp till bosättningen. Vi finna därför, att bosättningslånens maximibelopp, när det uteslutande gäller bosättningsändamål, bör sättas till 1 800 kr. såsom riksbanksfullmäktige ansett lämpligt.

Det har framhållits av såväl utredningen som departementschefen, att användningsområdet för bosättningslånen bör vidgas. Lånen böra få användas inte endast till inköp av möbler och andra bosättningsföremål, utan också till anskaffande av husdjur såsom kor, redskap och verktyg. Jordbrukare böra sålunda kunna få köpa en del inventarier, som äro nödvändiga för gårdens drift, samt hantverkare och andra små företagare skaffa sig verktyg för sin rörelse.

I den mån bosättningslånen också avse att utgöra en hjälp till anskaffande av yttre inventarier, alltså för produktiva ändamål, bör enligt motionärernas uppfattning lånemaximum sättas till 2 400 kr. Det bör framhållas, att låntagaren härigenom beredes möjlighet att förbättra sin ekonomiska ställning och därmed sin betalningsförmåga. Vid prövning av lånens storlek bör hänsyn tagas härtill och inte endast till lånesökandens aktuella ekonomiska situation. Det är angeläget att betona, att ej allför stor restriktivitet iakttages i fråga om beviljande av maximibeloppet, när bosättningslånen också skola användas till inköp av t. ex. husdjur eller redskap.

Den statliga låneverksamheten på här nämnda område har fått en betydande omfattning. I stort sett ha låntagarna skött sina åligganden och verkställt återbetalningarna på ett tillfredsställande sätt. Det kan emellertid konstateras, att missbruk och ännu mer oförståndig användning av bosättningslånen förekommit. Motionärerna vilja i detta sammanhang påpeka vikten av en utvidgad och förnuftig rådgivningsverksamhet. Man har dock kunnat förmärka, att avskrivningsbehovet företer en stigande tendens. Det kan befaras, att avskrivningsbehovet stiger ytterligare med höjningen av bosättningslånens maximibelopp. Fullmäktige i riksbanken ha av denna anledning ifrågasatt, huruvida icke möjlighet borde beredas att tillgripa införsel i lön gentemot vissa försumliga låntagare. Erfarenheten har givit vid handen, att det icke sällan förekommer, att

låntagare, som verkligen kan fullgöra sin betalningsskyldighet, underlåter att göra det. Det har därvid visat sig, att det praktiskt taget varit uteslutet att genom utmätningsförfarande kunna förmå låntagarna att betala. Departementschefen har icke kunnat biträda bankofullmäktiges förslag om införsel i lön beträffande vissa försumliga låntagare.

Motionärerna anse emellertid, att bättre garantier än som för närvarande finnas böra skapas för att bosättningslånen verkligen betalas igen. Det skulle också bli möjligt att medge lättnader vid lånets prövning, där sådana verkligen äro av behovet påkallade. Motionärerna ansluta sig därför till bankofullmäktiges förslag att införsel i lön, pension eller livränta i vissa fall bör medgivas. Det är givet, att framställning om införsel bör göras först efter noggrann utredning angående låntagarnas ekonomiska förhållanden, försörjningsplikt m. m. Dylika ärenden böra, såsom bankofullmäktige föreslagit, avgöras av riksbankens direktion.

Med anledning av vad som anförts hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 272 måtte besluta,

dels att bosättningslånen maximibelopp sättes till 1 800 kronor, när lånen avse inköp av möbler och annat bohag, men till 2 400 kronor, i den mån lånen skola användas även till anskaffande av yttre inventarier i produktionens tjänst.

dels att införsel i lön, pension eller livränta må kunna tillgripas gentemot vissa försumliga låntagare.

Stockholm den 22 maj 1946.

Joh. Friggeråker.

Ivar Persson.

Gärda Svenson.
